

Натомість А. Дорофєєва зауважує, що твори письменника це не просто «художнє відтворення історичних подій та діянь відомих постатей, а є радше майстерно складеним літописом української минувшини» [3, с. 25]. Варто наголосити, що прагнення В. Малика відтворити цілісну картину епохи зумовило «принцип калейдоскопа», згідно з яким у творі виникає блискавична зміна подій, нарощується кількість персонажів, зміщуються часові та просторові плани, довільно інтерпретуються факти з різних сфер суспільно-історичного життя доби.

Арсен Звенигора в тексті зображується не лише виконавцем місії (іде до Туреччини визволяти Нестора Сірка і здобути відомості про можливий похід турків, на чолі з султаном Магометом IV, на Україну), рятівником (прикладом чого може слугувати такий епізод: Гамід хоче використати полоненого Арсена в якості гладіатора: щоб утішити цим видовищем свого зятя. Однак у дворі, де має відбутися двобій між Арсеном і барсом, несподівано з'являються дочка Гаміда та її подруга. «Дівчата побачивши барса – зупинилися. Пронизливий зойк забринів смертельним жахом. Дівчата кинулися назад, але менша спіткнулась, упала під ноги подрузі, й обидві покотилися по землі. Барс не довго роздумував, на кого нападати. Звичайно, на того, хто тікає», «Арсен не встиг обдумати своїх дій. Якась внутрішня нестримна сила метнула його вперед, коли звір був у повітрі. Тіла зіткнулися. Удар – і барс покотився по землі» [4, с. 73]), впраним воїном, вірним коханим (Арсен щиро кохає Златку), другом, а також ніжним і люблячим сином. Культ матері характерний для ментальності українців, що й пояснює ліричне звучання окремих епізодів твору.

Т. Буженко наголошує, що «навіть другорядні позитивні персонажі... постають перед нами досить виразно – завдяки чіткості зображення основних рис їх внутрішнього та зовнішнього образу та психологічній мотивації вчинків» [1, с. 170]. У тексті друзями Арсена виступають – Роман Воїнов, пан Спихальський, Степан Грива. Можна констатувати, що товариші Звенигори створюють тріаду образів, досить типових для свого часу: козак-побратим (Роман Воїнов) – простакуватий чужоземець з трохи незвичними, а отже кумедними манерами та мовою (пан Спихальський) – трагічний герой-месник (Степан Грива) [5, с. 235].

Отже, у тетрології В. Малик спробував реконструювати події тієї епохи, максимально точно відтворюючи не тільки характери та постаті визначних історичних осіб, але і їх зовнішність, звички, побут, манеру висловлювання, політичні погляди, думки, чому сприяв пригодницький струмінь, захоплююча інтрига, детективні елементи.

Список використаних джерел

1. Буженко Т. Вторая жизнь романа / Т. Буженко // Радуга. – 1975. – №4. – С. 168–172. 2. Дзюба І. Несходимі стежки минулого: Пригодницькі мотиви в історичній прозі // Київ. – 1986. – № 10. – С. 6–95. 3. Дорофєєва А. Історична основа творів В. Малика // Вісник Запорізького національного університету. Серія: Філологічні науки. – 2011. – №1. – С. 24–27. 4. Малик В. Таємний посол. У 2 т. – Харків: Євроекспрес. – Т. 1. – 464 с. 5. Шаповалова Н. Тетралогія В. Малика «Таємний посол» та роман Г. Сенкевича «Вогнем і мечем»: типологічне порівняння. // Літературознавчі обрії. Праці молодих учених. – 2010. – Вип. 16. – С. 233–239.

А. М. Гомон

ТВОРЧЕСТВО ЛЕОНИДА АНДРЕЕВА: ИЗ НЕОПУБЛИКОВАННОГО И ЗАБЫТОГО: «ПУТЕШЕСТВЕННИК» (1901)

Тему «маленького человека», которому «стала наскучивать жизнь, однообразная и точная, как часы с недельным заводом» [1, с. 22], в творчестве Л. Н. Андреева начинает незаконченная новелла «Путешественник» (1901), впервые опубликованная в московском журнале «Народное благо» и оставшаяся практически не известной широкому кругу читателей, критиков и литературоведов. На страницах этого

журнала в 1902-м году были перепечатаны рассказы Андреева «Баргамот и Гараська», «Пасхальный гостинец» (другое название – «Гостинец»); в 1903-м году – очерк «Волга и Кама». Новелла осталась незавершенной, так как в ближайшем номере «Народного блага» предполагалась публикация ее продолжения, которого, однако, не последовало. «Путешественник» – единственное произведение Андреева, никогда ранее не переиздававшееся, и только в 1989-м году оно было републиковано известным исследователем творчества писателя А. П. Рудневым [1].

Герой новеллы, Матвей Иванович Сазонов, скрипач большого оперного театра, подводя итоги своей жизни, прошедшей *«весело и незаметно»*, неожиданно для себя осознает, что *«судьба зло подшутила над ним, сделав его второй скрипкой, тогда как природа предназначала его к роли Стэнли или какого-нибудь другого знаменитого исследователя чужих стран»*[1,с.22].

Получив в гимназии кличку «Путешественник», после неудачного «побега» с товарищем в Северную Америку, на озеро Онтарио, герой на склоне лет с удивлением замечает, что, *«чем тускле, неприятнее становилась жизнь, тем ярче вставал в памяти ничтожный эпизод далекого детства и приобретал громадное, несвойственное ему значение»*. «А почему и не Путешественник? – думал Матвей Иванович <...> Нет, поеду я путешествовать. Бог свят, поеду! <...> *В Америку, не в Америку...а поеду!»*[1,с.22].

Но оказалось, что он смертельно болен и, не говоря об этом пациенту («Опасного нет ничего. Вашего здоровья на две жизни хватит»), доктор рекомендует, словно угадывая желание больного: «Промяться Вам следует. Прокатитесь куда-нибудь. На Кавказ или в Крым...»[1,с.22]. В таком контексте намерение героя *«поехать в Америку»* приобретает «черную» окраску и звучит по-свидригайловски трагически-двусмысленно. Трагической иронией окрашен и финал новеллы, – реквием героя самому себе: «По возвращении домой <...> Матвей Иванович достал из футляра скрипку и сыграл ту самую арию solo, за которую получил венок. Играл он так хорошо, как никогда, и, играя, вспоминал жену, и свои успехи, и свою молодость, и ему казалось, что теперь он еще раз и уже навсегда прощается с этим»[1,с.22].

По своей поэтике, стилю, образному строю новелла «Путешественник» тесно связана с творчеством Андреева конца 1890-х – начала 1900-х годов с его темой «маленького человека», серую, будничную жизнь которого должна хоть как-то скрасить мечта о чем-то необычном и романтическом. Новелле присущи и столь же характерные для творчества Андреева этого периода ирония и юмор в изображении персонажей и окружающего их быта.

Новелла «Путешественник», несомненно, существенно дополняет наши представления о раннем периоде творчества одного из крупнейших писателей Серебряного века, «властителя дум» своего времени, Леонида Николаевича Андреева.

Список использованных источников

1. Андреев Л. Н. Путешественник / публ. А. П. Руднева. Литературная Россия, 1989. № 46.17 ноября. С. 22.

О. А. Войтюк, Н. В. Мороз

РОЛЬ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ РЕФЕРАТИВНОМУ ПЕРЕКЛАДУ КУРСАНТІВ-ПРИКОРДОННИКІВ

Знання англійської мови є важливою складовою професійної компетентності фахівця у будь-якій сфері діяльності. У сфері ж охорони і захисту державного кордону володіння англійською мовою є невід’ємною складовою професійної діяльності